

فعل‌های حرکتی بدون پیشوند

Глаголы движения без приставок

Hossein Lesani

دکتر حسین لسانی، استادیار دانشکده زبان‌های خارجی

چکیده:

در زبان روسی افعال حرکتی بدون پیشوند به دو گروه شماره یک و شماره دو (افعال حرکتی بدون پیشوند یک طرفه و دو طرفه) تقسیم می‌شوند. هر یک از این دو گروه، حرکتی را به طرق مختلف نشان می‌دهند. در این مقاله سعی شده وجه تمایز این دو گروه و تا آنجایی که امکان دارد معادل فارسی آنها بیان شود. بطور کلی این افعال در زمان‌های مختلف زبان فارسی مانند مضارع اخباری، مستمر، ماضی مستمر، استمراری و بعید بیان می‌شوند.

کلید واژه:

۱- افعال حرکتی بدون پیشوند ۲- گذرا و ناگذر ۳- افعال حرکتی بدون پیشوند یک طرفه ۴- افعال حرکتی بدون پیشوند دو طرفه ۵- مضارع و ماضی مستمر ۶- مضارع اخباری ۷- ماضی بعید و استمراری ۸- افعال حرکتی فاقد پیشوند و بدون جهت مشخص.

فعل‌های حرکتی در زبان روسی به دو گروه شماره یک و شماره دو تقسیم می‌شوند. گروه یک را بنام فعل‌های گروه ИДТИ و گروه دو را بنام گروه ХОДИТЬ نام‌گذاری می‌کنیم. فعل‌های حرکتی بدون پیشوند در زبان روسی شامل ۱۸ جفت اصلی هستند. با توجه به کاربرد آنها مهمترین این افعال عبارتند از:

1	идти	ходить	8	вести	водить
2	ехать	ездить	9	брести	бродить

3	бежа́ть	бега́ть	10	ползти́	полза́ть
4	лете́ть	лета́ть	11	гна́ть	гоня́ть
5	плыть	плава́ть	12	ката́ть	ката́ть
6	нести́	носи́ть	13	тащи́ть	таска́ть
7	везти́	вози́ть	14	лезть	лази́ть

در کتاب‌های درسی زبان روسی برای این دو گروه از فعل‌های حرکتی چندین نام گذاشته‌اند اما ما آنها را با عنوان فعل‌های گروه اول (идти́) و گروه دوم (ходить) طبقه‌بندی می‌کنیم. فعل‌های هر دو گروه از گونه‌ی استمراری‌اند.

فعل идти́ و ехать هم به معنی "آمدن" و هم به معنی "رفتن" به کار می‌روند. اگر حرکت پیاده باشد فعل идти́ و اگر با وسیله‌ی نقلیه باشد فعل ехать به کار می‌رود. هرگاه این دو فعل به سؤال Куда? (به کجا؟) پاسخ دهند به معنی "رفتن" و هرگاه به سؤال Откуда? (از کجا؟) پاسخ دهند به معنی "آمدن" به کار می‌روند. مانند: — Куда? —

1. Моя подру́га идёт в теа́тр. (پیاده) دوست من به تئاتر می‌رود.

— Откуда? —

2. На́ша гру́ппа е́дет с экску́рсии. (سواره) گروه ما از گردش علمی می‌آید.

— Куда? —

3. Самолёт летит в Ши́раз. هواپیما به طرف شیراز پرواز می‌کند.

— Откуда? —

4. Самолёт летит из Ши́раза. هواپیما از شیراز پرواز می‌کند.

نکته ۱ - حرکت در داخل شهر به شرط آنکه نامی از وسیله‌ی نقلیه برده نشود معمولاً توسط افعال حرکتی پیاده بیان می‌گردد. در صورتی که عملاً در داخل شهر جا به جایی با وسیله‌ی نقلیه صورت می‌گیرد. مانند:

На́ша сосе́дка идёт в кино́.

همسایه‌ی ما به سینما می‌رود.

Ка́ждый день мо́я сестра́ хо́дит в шко́лу.

خواهرم هر روز به دبستان می‌رود.

ولی اگر در ساختارهای یاد شده نام وسیله‌ی نقلیه ذکر گردد، در این صورت از افعال حرکتی سواره استفاده می‌شود. مانند:

Ка́ждый день она́ е́здит на рабо́ту на метро́.

او هر روز با مترو به سرکارش می‌رود.

На́ша сосе́дка е́дет на такси́ в кино́.

همسایه ما با تاکسی به سینما می‌رود.

ویژگی فعل‌های گروه اول (ИДТИ)

فعل‌های حرکتی گروه اول، حرکتی را در یک سمت مشخص نشان می‌دهند. این حرکت چون یک سویه یا یک‌طرفه است آن را با یک فلش (→) نشان می‌دهیم. خصوصیت فعل‌های گروه اول در آن است که این گونه فعل‌ها هیچ‌گاه حرکتی را به صورت رفت و برگشت نشان نمی‌دهند و فقط حرکت رفت یا حرکت برگشت را بیان می‌کنند. مانند:

1. Мальчик идёт в комнату. →
۱- پسر بچه به اتاق می‌رود.
2. Мать едет на автобусе в центр. →
۲- مادر با اتوبوس به مرکز (شهر) می‌رود.
3. Мой брат летит на самолёте в Исфаган. →
۳- برادرم با هواپیما به اصفهان می‌رود. (پرواز می‌کند)
4. Дети бегут в сад. →
۴- بچه‌ها به طرف باغ می‌دوند.
5. Птицы летят на юг. →
۵- پرندگان به سوی جنوب پرواز می‌کنند.
6. Водитель везёт студентов на экскурсию. →
۶- راننده دانشجویان را به گردش علمی می‌برد. (حمل می‌کند)
7. Мать ведёт ребёнка в детский сад. →
۷- مادر فرزندش را به کودکستان می‌برد. (راهنمایی می‌کند)
8. Я несú книги в библиотеку. →
۸- من کتاب‌هایم را به کتابخانه می‌برم. (بدون وسیله نقلیه)
9. Мальчик идёт из школы домой. →
۹- پسر از مدرسه به خانه می‌رود.

فعل‌هایی که در ۸ جمله بالا ذکر شده‌اند حرکتی را در جهتی مشخص و به مقصدی معین (حرکت رفت)، بدون برگشت بیان می‌کنند. در جمله شماره ۹ فعل ИДТИ حرکت از مدرسه به سوی خانه را نشان می‌دهد (حرکت برگشت).

نکته ۲- افعال گروه اول معمولاً معادل مضارع مستمر و ماضی استمراری زبان فارسی

می‌باشند. به مثال‌های زیر توجه کنید و آنها را با هم مقایسه نمایید:

۱- کجا تو (داری) می‌روی؟ (تو به کجا می‌روی؟ یا داری کجا می‌روی؟)

1. Куда ты идёшь?

مضارع مستمر

۲- او از کجا (دارد) می‌آید؟

2. Откуда она идёт?

مضارع مستمر

۳- او کودک خردسالش را (با وسیله نقلیه) به کودکستان (دارد) می‌برد.

مضارع مستمر

3. Она везёт ребёнка в детский сад.

۴- وقتی (داختم) به دانشکده می‌رفتم، استادمان را دیدم.

ماضی مستمر

4. Когда я шёл на факультет, видел нашего преподавателя.

۵- وقتی (داختم) به مشهد پرواز می‌کردم، با شخص بسیار جالبی آشنا شدم.

ماضی مستمر

5. Когда я летёл в Мешхэд, (я) познакомился с очень интересным человеком.

۶- وقتی به طرف دانشکده (داختم) می‌دویدم، عینکم را گم کردم.

ماضی مستمر

6. Когда я бежал на факультет, (я) потерял свои очки.

۷- وقتی گروه ما (داشت) به آستراخان می‌رفت (با کشتی)، دانشجویان ترانه‌های شادی

ماضی مستمر

می‌خواندند.

7. Когда наша группа плыла в Астрахан, студенты пели весёлые песни.

ویژگی فعل‌های گروه دوم (ХОДИТЬ)

الف) فعل‌های گروه دوم می‌توانند حرکتی را به صورت رفت و برگشت بیان کنند. به همین جهت چون این حرکت هم جهت رفت و هم جهت برگشت را دارد آن را با دو فلش نشان می‌دهند. (→ ←) تفاوت فاحش فعل‌های حرکتی گروه دوم با فعل‌های حرکتی گروه اول در این

است که گروه دوم دو حرکت را به صورت رفت و برگشت نشان می دهند. مانند:

1. Я хожу́ на факультёт.

⇔ ۱- من به دانشکده می روم. (معادل جمله من دانشجو یا استاد هستم).

2. Я идѹ на факультёт.

من به دانشکده می روم.

→

در جمله اول فعل حرکتی دقیقاً رفت و برگشت را نشان می دهد. به همین جهت از جمله اول چنین استنباط می گردد که او دانشجو است و مرتباً به دانشکده می رود و برمی گردد. ولی فعل идѹ در جمله دوم حرکت مشخصی را تا مقصد (دانشکده) بدون برگشت آن بیان می کند.

فعل های گروه دوم می توانند حرکت رفت و برگشت را در هر سه زمان بیان کنند. اگر عمل

فعل در زمان حال رخ دهد، معادل آن در زبان فارسی مضارع اخباری است. مانند: 1. Моя́ сестра́ ходит в шко́лу.

⇔

۱- خواهر به دبستان می رود (او دانش آموز است). (می رود و برمی گردد)
(مضارع اخباری)

2. Водитель вóзит студѐнтов на экскур́сии.

⇔

۲- راننده دانشجویان را به گردش علمی می برد. (می برد و برمی گرداند)
(مضارع اخباری)

3. Самолѐты летáют в Ши́раз.

۳- هواپیماها به شیراز پرواز می کنند. (می روند و برمی گردند)
(مضارع اخباری)

4. Студѐнты но́сят свои́ кни́ги в универси́тет.

⇔

۴- دانشجویان کتاب های خود را به دانشگاه می برند. (می برند و برمی گردانند)
(مضارع اخباری)

در صورتی که فعل های گروه دوم حرکت رفت و برگشت را در زمان گذشته برای یک بار بیان کنند، معادل آنها در زبان فارسی ماضی بعید خواهد بود و می توان به جای فعل حرکتی گروه دوم

فعل **БЫТЬ** (بودن) را به کار برد.

1. Вчера́ мы ходи́ли в кино́.

⇌
۱- دیروز به سینما رفته بودیم. (رفتیم و برگشتیم)
(ماضی بعید)

2. На прошлой неде́ле мо́й брат лета́л в Москву́.

⇌
۲- هفته گذشته برادرم به مسکو رفته بود. (پرواز کرده بود و برگشته است)
(ماضی بعید)

3. Вчера́ моя́ сестра́ носи́ла кни́ги в библиоте́ку.

⇌
۳- دیروز خواهرم کتاب‌هایش را به کتابخانه برده بود. (برده و برگردانده)
(ماضی بعید)

4. Вчера́ моя́ мать води́ла сестру́ к врачу́.

⇌
۴- دیروز مادرم خواهرم را پیش پزشک برده بود. (برده و برگردانده)
(ماضی بعید)

همان طور که گفته شد، در صورتی که فعل‌های گروه دوم در زمان گذشته حرکت رفت و برگشت را برای یک بار نشان دهند، می‌توان به جای فعل حرکتی از فعل **БЫТЬ** (بودن) استفاده کرد. مانند:

1. Вчера́ мы ходи́ли в библиоте́ку.

⇌
۱- دیروز ما به کتابخانه رفته بودیم.

1a. Вчера́ мы бы́ли в библиоте́ке.

۱- الف- دیروز ما در کتابخانه بودیم.

2. В прошлом году́ мы е́здили в Исфага́н.

⇌
۲- سال گذشته ما به اصفهان رفته بودیم.

2a. В прошдом году́ мы бы́ли в Исфага́не.

۲- الف- سال گذشته ما در اصفهان بودیم.

3. Вчера студенты ходили на концерт.

۳- دیروز دانشجویان به کنسرت رفته بودند.

3a. Вчера студенты были на концерте.

۳- الف- دیروز دانشجویان در کنسرت بودند.

4. Сегодня утром я бегал в аптеку.

۴- امروز صبح من به داروخانه رفته بودم.

4a. Сегодня утром я был в аптеке.

۴- الف- امروز صبح من در داروخانه بودم.

نکته ۱ - باید توجه داشت که بعد از فعل های حرکتی، اسم در حالت مفعولی (Куда?) و بعد از فعل (БЫТЬ) اسم مربوطه در حالت حرف اضافه (Где?) قرار می گیرد.

اگر فعل های گروه دوم حرکت رفت و برگشت را در زمان گذشته بیش از یک بار بیان کنند، معادل آنها در زبان فارسی ماضی استمراری خواهد بود.

1. В прошлом году мой брат часто ходил в театр.

⇔

سال گذشته برادر من اغلب به تئاتر می رفت.
ماضی استمراری

2. Раньше мы каждый год ездили на море.

قبلاً ما هر سال به کنار دریا می رفتیم.
ماضی استمراری

3. В прошлом году мы часто летали в Москву.

⇔

سال گذشته ما اغلب به مسکو می رفتیم.

اگر فعل های حرکتی گروه دوم حرکت رفت و برگشت را بیش از یکبار بیان نمایند، به جای فعل حرکتی می توان از فعل (БываТЬ) (بودن چندین بار) استفاده کرد. مانند:

۱- من اغلب به این شهرها می رفتم. (می روم)
ماضی استمراری

1. Я часто ездил (езжу) в эти города.

⇔

۱- الف - من اغلب در این شهرها بودم. (هستم)

1a. Я часто быва́л (быва́ю) в э́тих городáх.

۲- دوستان من اغلب به کنسرت‌های مختلف می‌رفتند. (می‌روند)

2. Мой друзья́ ча́сто ходи́ли (ходи́ят) на разли́чные конце́рты

۲- الف - دوستان من اغلب در کنسرت‌های مختلف بودند. (هستند)

2a. Мой друзья́ ча́сто быва́ли (быва́ют) на разли́чных конце́ртах.

۳- والدین من اغلب خواهرم را به مدرسه می‌بردند. (می‌برند)

3. Мои́ роди́тели ча́сто води́ли (води́ят) сестру́ в шко́лу.

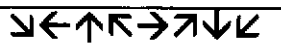
۳- الف - والدین من اغلب در مدرسه بودند. (هستند)

3a. Мои́ роди́тели ча́сто быва́ли (быва́ют) в шко́ле.

نکته ۲ - همان طور که می‌دانید بعد از فعل‌های حرکتی واژه‌ای که به سؤال *Куда?* پاسخ می‌گیرد با پیش‌واژه *в* یا *на* در حالت مفعولی و بعد از فعل *бывать* اسمی که به سؤال *Где?* جواب می‌دهد با همان حرف‌های اضافه در حالت حرف اضافه قرار می‌گیرد. مثال‌های بالا را با هم مقایسه کنید. فعل‌های گروه دوم می‌توانند عمل رفت و برگشت را در آینده بیان کنند:

1. В бу́дущем году́ мы ча́сто будем э́здить на экску́рсии.

سال آینده ما اغلب به گردش علمی خواهیم رفت (در زمان آینده می‌رویم و برمی‌گردیم) **ب)** فعل‌های حرکتی گروه دوم می‌توانند حرکتی را بیان کنند که جهت مشخصی نداشته باشد و حرکت فعل در سطحی به سمت‌های مختلف انجام می‌شود. دویدن بچه‌ها در حیاط دبستان، پرواز کردن پرندگان روی دریاچه، رفتن خانم‌ها از یک مغازه به مغازه دیگر برای خرید نشان‌دهنده حرکت بدون جهت مشخص است. برای بیان چنین عملی بدون جهت مشخص از فعل‌های گروه دوم استفاده می‌شود. چون فعل‌های حرکتی گروه دوم در این ساختار حرکت بدون جهت مشخص را بیان می‌کنند، این حرکت را چند جهتی می‌نامند و به این صورت نمایش می‌دهند:

1. Птицы летают над мо́рем.

(پرواز بر فراز دریاچه به جهت‌های مختلف)

2. Ма́ть ходи́т по магази́нам.

مادر از یک مغازه به مغازه دیگر می‌رود.

3. Автобусы ездят по улицам города.

اتوبوس‌ها در خیابان‌های شهر حرکت می‌کنند. (از یک خیابان به خیابان دیگر)

4. По озеру плавают небольшие лодки.

در دریاچه یک قایق نسبتاً کوچک شناور است. (به نقاط مختلف دریاچه حرکت می‌کند)

5. Преподаватель ходит по аудитории.

استاد در کلاس درس راه می‌رود. (در جهات مختلف کلاس قدم می‌زند)

نکته ۳ - همان طور که از جمله‌های بالا مشخص است، فعل‌های حرکتی گروه دوم زمانی

که حرکت چند جهتی را (حرکت بدون جهت مشخص را) بیان می‌کنند، به سؤال Куда? پاسخ

نمی‌دهند بلکه می‌توان سؤال Где? را مطرح نمود و از حرف اضافه по و غیره استفاده کرد.

پ) فعل‌های حرکتی گروه دوم می‌توانند استعداد و مهارت در انجام کاری را بیان کنند.

مانند:

1. Рыбы плавают.

ماهی‌ها شنا می‌کنند. (استعداد شنا کردن دارند)

2. Птицы летают.

پرنندگان پرواز می‌کنند. (استعداد پرواز کردن دارند)

3. Ребёнок уже ходит.

بچه راه افتاده.

(بچه استعداد راه رفتن پیدا کرده است)

4. Он ездит на велосипеде.

او دوچرخه سواری می‌کند. (او دوچرخه سواری بلد است)

Литература

1. Г. А. Битехтина, Л. П. Юдина, Система работы по теме "Глаголы движения", М. "Русский язык", 1985.

2. Употребление глаголов движения в русском языке, издательство Московского университета, 1970.

3. М. А. Шелякин, справочник по русской грамматике, М. "Русский язык", 1993.

شروېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی